

GIRA-Sverige

Nyhetsbrev nummer 3

Erasmus+ projektet GIRA startade i september 2020. Projektgruppen i Sverige består av Europahuset Gävleborg, med de lokala parterna i Trönöbygden, Österfärnebo, Kursgården Gläntan och Hela Sverige X-ing och dess vindkrafts-projekt.

I detta nyhetsbrev, den tredje i ordningen, presenterar vi genomförda träffar med partners och annat som pågår i Sverige.

GIRA har nyligen beviljats förlängning till augusti 2023, så förhoppningsvis kommer allt verksamhet att kunna genomföras som ursprungligen planerats, trots fördröjningen på grund av de senaste två årens pandemi.

Green Initiatives in Rural Areas (GIRA)

Huvudansvarig i GIRA-projektet är

Europahaus Marienberg, Tyskland, som koordinerar arbetet tillsammans med

Robert Schuman Foundation, Polen,

Learn for life, Nederländerna,

Maison de l'Europe des Yvelines, Frankrike,

To Spiti tis Evropis sti Rodo (Rhodos, Grekland)

och Europahuset Gävleborg, Sverige.

Första träffen på Rhodos

Samling första kvällen på Rhodos. Foto: Lena Husén.

I september 2021 blev det äntligen dags för det första partnerutbytet. Detta möte hölls på ön Rhodos, med Michael från deras Europahus, som värd. Samtliga partnerländer deltog. Med från Sverige var Åke, Jörgen, Sophia och Lena.

Under de tre dagarna på ön fick vi olika genomgångar dag ett och sedan två dagar med olika studiebesök runt huvudön och på en annan ö.

Bland annat fick vi en historisk exposé över Rhodos och Dodecaneserna (de tolv öarna). Under delar av 1900-talet hörde öarna till Italien. Turismen är mycket stor, 2 8 miljoner, och det finns ca 3 000 familjer med multikulturell tillhörighet. Mest är det uppvärmning idag via olja, och sol- och vind står för mindre än 20 procent. Avfallet grävs ner och det finns ingen effektiv återvinning. Två vattendammar finns. Vi fick presentationer av verksamheten på Europahuset, olika kommunala och regionala utvecklings- och energisatsningar, en online-presentation av ett energikooperativ på fastlandet, Handelskammarens satsning på den lokala gastronomin med mera.

Solkraft på ön Chalki, väster om Rhodos

De 250 invånarna (samt de 1 500–2 000 semesterboende) på ön kommer att få all el gratis från en nyanlagd solcellspark. Dessutom installeras laddstolpar för el-bilar. Solcellerna ska kombineras med en teststation för vågkraft vintertid när stormar är vanliga. Detta är fullt EU-finansierat. Ön har en by, några restauranger, hälsovård samt en skola med 37 barn.

Solcellsanläggningen på ön Chalki. Foto: Sophia Malm.

Nytänk om återvinning av plastskräp

Aagean EcoPlastics som är ett nystartat kooperativt ägt socialt företag presenterade sin verksamhet.. Deras mål är att minska nyproduktionen av plast, återanvända den plast som redan finns i samhället för att tillverka det som många behöver och enkelt kan använda. Metoden är att genom frivilliga insatser samla in "plastskräp", skapa lokala arbetstillfällen samt lära ut återvinnings-tänk till nya generationer. Genom egen utrustning tar de hand om hela processen till färdiga plattor i olika storlekar. De kan användas till exempelvis bänkskivor eller köksluckor.

Ett mer städat rekreationsområde?

I stadens närhet finns ett rekreationsområde som håller på att omvandlas så smått. Vi fick se ett socialt företag som startat ett projekt som involverar scouter, skolbarn och även har fått med sig 47 hotell i ett samarbete. Planerat är att sätta upp träkorgar. Parken ligger i närheten ligger en populär badplats och en spaanläggning, ursprungligen från 1930-talet, byggt av italienska entreprenörer. Den mycket populära anläggningen samlar många turister och Rhodosbor, bland annat fungerar den som ett bröllopskomplex.

Lite fritid

Ibland fick vi några timmar ledigt. För att besöka den gamla medeltida muromgärdade staden, bada (varje dag för vissa), ta en öl eller bara strosa omkring.

Text: Lena Husén

Polen – mål för andra träffen

Projekt GIRA:s andra transeuropeiska resa gick till Polen den 5–7 maj 2022. Deltagare från alla

partnerländer var med och välkomnades av värdlandet Polen.

Privatisering och "fake-news"

Dagarna ägnades åt flera intressanta seminarier tex hur privatiseringen av den allmänna kollektivtrafiken påverkar människor som bor på landsbygden runt om kring huvudstaden Warszawa och dagligen arbetspendlar.

Ett annat högaktuellt seminarietog upp ämnet "fake-news" och hur det påverkar vår syn på ett ämne via sociala medier. Men även hur artificiell intelligens (AI) kan användas för att via logaritmer styra oss som användare i en predestinerad riktning med ett förutbestämt syfte/mål.

Firande av EU-dagen

Gira-gruppen deltog även i en open-air mässa som fira EU-dagen i en av Warszawas stora parker. Det gav oss chansen att visa upp projektet GIRA för en intresserad allmänhet.

Drejning. Foto: Sophia Malm.

Studieresa till "Keramikbyn"

En dag spenderades på studieresa och vi åkte med buss ca 2 timmar norr om Warszawa till byn Wioska för att njuta av den polska landsbygden. Byn har fått smeknamnet "Keramikbyn" och var mycket liten. År 2007 hade man 50 invånare med hög medelålder och stor arbetslöshet. Många av husen i byn saknade elektricitet, det fanns inget gemensamt vatten- och avloppssystem och det fanns en telefon i hela byn.

Deltagarna får en presentation. Foto: Sophia Malm.

Många av byns invånare saknade helt framtidstro och såg inget hopp att någonsin kunna förändra byns öde. Några entusiaster valde då att aktivt försöka ändra byn framtid. Man startade ett socialt företag med mål att locka till sig turister. Idag har byn över 200 invånare och tron på framtiden en helt annan. Man lockar varje år över 25 000 besökare, varav ca 5 000 är utländska. Man har ingen arbetslöshet alls och många små privata företag har knoppats av.

Utbildningsträdgård

Det som "Keramikbyn" erbjuder är en 2,5 ha stor ekologisk utbildningsträdgård med många olika teman som tillsammans lockar till sig mängder av fjärilar och andra pollinerare. Alla ätliga växer man odlar förädlas i köket till läckra luncher, fikabröd och glass som besökarna kan njuta av. Besökarna får chansen att lära sig om djur och växter via utomhuspedagogik, njuta av musikkonserter, keramik "workshops" och shoppa hantverk i souvenirshoppen.

Text: Sophia Malm

Tredje träffen var på Gläntan

Så blev det äntligen dags för oss i Sverige att ta emot våra deltagare från alla fem länder!

Träffen ägde rum hos vår svenska partner – Kursgården Gläntan i Mållångsta, Ovanåker, den 9–12 juni i fager sommartid.

20 förväntansfulla deltagare anlände med buss till Gläntan efter långa restimmar från respektive hemland: Polen, Grekland, Tyskland, Holland och Frankrike. Ett antal svenska medarbetare var redan på plats och välkomnade dem.

Ankomst till Gläntan! Foto: Lena Husén.

Efter frukost på morgon nästa dag inleddes mötet med presentation av samtliga deltagare och själva anläggningen.

Olika presentationer med grönt tema

Ett antal olika intressanta presentationer tog vid. Yoomi Rehnström, kommunfullmäktiges ordförande i Ovanåker, tillika ledamot av den Europeiska regionkommittén, inledde. Hon berättade kort om hur Ovanåker arbetar med gröna frågor. Här finns även två av Unesco utnämnda områden; Världsarvet Hälsingegårdar och Biosfärområde Voxnadalen. Yoomi berättade vidare om att EU:s Green Deal genomsyrar allt det arbete som regionkommittén hanterar.

Yoomi Rehnström. Foto: Lena Husén.

"I med och motvind"

Sedan tog Jenny Breslin vid. Hon är ordförande för Hela Sverige X-ing Gävleborg. Dessutom är hon projektledare för Hela Sverige X-ing Gävleborgs projekt "I med och motvind", vars ambition är att vara en neutral part mellan boende, kommuner och

vindkraftsföretag vid diskussioner om eventuella vindkraftsetableringar. Jenny tog upp olika frågeställningar till konfliktområden mellan de skilda intressenterna.

Introduktion om återvinning och sortering

Ida Blomqvist, vd för BORAB, presenterade svenska myndigheters arbete med kretsloppsplaner och det lokala arbetet i Bollnäs och Ovanåker. Ett studiebesök påföljande dag skulle bli till anläggningen i Bollnäs, så då konkretiserades hela verksamheten mer.

De olika länderna ligger olika långt framme i arbetet mot en grön omställning och därför blev det mycket intressanta diskussioner i efterföljande smågruppsarbeten.

Arbete med klädning av stängen. Foto: Sophia Malm.

Musik och sång av Jenny Breslin med musikanter. Foto: Lena Husén.

Hela gruppen samlad på gårdsplanen. Foto: privat.

Den franska delegationen gör alltid reportage vid varje träff. Nedan intervjuas Åke Söderman. Foto: Lena Husén.

Deltagarna fick också ta del av kursgården Gläntans kommande planer för utveckling inom energiområdet och utbildning.

Men även ett förtida traditionellt midsommarfirande bjöds de utländska gästerna på, med allt från att plocka blommor, klä och resa midsommarstången och att sen dansa runt stängen.

Dessutom serverades det traditionell midsommarmat och dryck, samt lekar och grillad mat vid lägerplatsen kvällen därpå.

Text: Lena Husén

Utflyktsdag med spännande studiebesök

Den andra hela dagen ägnades åt utflykter, som Lena Åkerlind berättar om.

BORAB:s återvinningscentral och avfallsanläggning i Bollnäs (Sävstaås)

Ida Blomqvist tog emot gruppen och visade oss runt. BORAB är ett kommunalt bolag som ägs av Bollnäs och Ovanåkers kommuner. Företaget ansvarar för insamling, hantering, lagring och beredning av kommunernas hushållsavfall och driver avfallsanläggningen på Sävstaås i Bollnäs, samt återvinningscentralerna i Bollnäs och Edsbyn.

1 % av avfallet täcks över permanent (i bakgrunden).

Avfall till förbränning. Båda foton: Lena Åkerlind.

Egen avfallsanläggning

Utöver det kommunala ansvaret för hushållens avfall, driver de en avfallsanläggning där de bereder det brännbara avfall som blir över efter källsortering. Avfallet levereras sedan till Bollnäs Energi, där det bränns i en anläggning för värmeåtervinning. Det finns endast 20 sådana anläggningar i landet, så BORAB tar även emot brännbart avfall från andra kommuner. Anläggningen omfattar 35 ha och har 140 000 besökare / år. Vi blev först visade den del av området som tar emot avfall från företag. Avfallet vägs in, och en faktura genereras.

En stor del av anläggningen är asfalterad, vilket ger en stor mängd dagvatten att ta hand om. På anläggningen finns därför reningsdammar som i slutänden släpper ut helt rent vatten.

Matavfall fraktas vidare till Gästrike Återvinnares biogasanläggning i Gävle, där man, förutom biogas, tillverkar biogödsel till ekologiska lantbruk.

Metall är en värdefull resurs, så metallskrot sorteras och säljs. Intäkterna hjälper till att minska hushållens kostnader, som för övrigt faktureras månadsvis. I summan ingår sophämtning (hushållssopor samt matavfall) och tillgång till anläggningen.

Privatpersoners avfall och sortering

Vi besökte även den del av anläggningen som är till för privatpersoners avfall och källsortering. Dock ej sopor och matavfall, det hämtas ju hos hushållen. Företaget arbetar ständigt med utbildning av allmänheten för att öka andelen avfall som kan återbrukas eller återvinnas.

Barnens sorteringsstation. Foto: Lena Åkerlind.

På anläggningen finns därför bl a en sorteringsstation för barn och stugor för inlämning av fritidsartiklar, kläder och second hand. Det finns också en välkomnande, parkliknande yta, rastplatser, samt personal som kan svara på alla frågor.

Källsortering och återbruk. Foto: Lena Åkerlind.

Ett intressant och givande studiebesök med många nyfikna frågor från deltagarna, som kommer från länder med olika väl (eller mindre väl) utbyggda system för avfallshantering.

Biosfärområde Voxnadalen – Gårdtjärnsbergets skidanläggning i Edsbyn

Hanna Alfredsson tog emot och berättade först om vad ett Biosfärområde är.

Hanna berättar om biosfärområdet. Foto: Lena Åkerlind.

Biosfärområden ingår i Unescos program Människan och Biosfären (MAB). Genom programmet vill Unesco belysa och sprida goda exempel på aktiviteter som förenar ett fortsatt brukande av naturens ekosystemtjänster utan att förstöra förutsättningarna för framtida generationer. Utöver att ett biosfärområde ska hålla höga natur- och kulturmiljövärden, är det en förutsättning att det finns människor som lever och verkar i området. Biosfärområdena ska bidra till genomförandet av FN:s Globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, och i juni 2021 fanns 727 biosfärområden världen över fördelade på 131 länder, varav sju i Sverige. Initiativet till att bli ett biosfärområde måste komma från de människor som bor på platsen.

Biosfärområden finns i samtliga länder som ingår i projekt GIRA

Därefter berättade hon om Biosfärområde Voxnadalen, som omfattar Voxnans avrinningsområde i fyra kommuner; Ovanåker, Bollnäs, Ljusdal och Rättvik. Området omfattar 342 000 ha, och här bor ca 13 200 personer. Arbetet med att få bilda ett Biosfärområde inleddes 2003, och 2019 utsågs de av Unesco. De har grundfinansiering från Naturvårdsverket och respektive kommun, för bl a ett kontor, samt projektmedel från olika finansiärer i olika delprojekt.

Backen vid Gårdtjärnsberget. Foto: Lena Åkerlind.

De arbetar med tre fokusområden:

- Skogen som hållbar resurs

Här arbetar man bl a med information om olika avverkningsmetoder och virkeskvalité, samt är en mötesplats för människor med motsatta ståndpunkter kring maximerat vinstuttag kontra höga biologiska värden.

- Levande vatten

Handlar bl a om att återställa skador efter den tidigare användningen av vattenvägar till timmertransporter, som har förstört eller hindrat djurlivet att utvecklas.

- Ett öppet och levande landskap

Ett exempel på arbetet är platsen vi samlats på, Gårdtjärnsbergets skidanläggning. Tidigare har man "bara" röjt området med röjsåg ett par gånger per år, och sedan låtit klippet ligga kvar. Kostnaden har varit ca 200 000 kr/år, en kamp med att få personer att utföra arbetet ideellt samt att marken gödslas och mångfalden av olika blomster har minskat (eller riskerar att minska).

I stället ska nu kor beta på (delar av) sluttningen, vilket förväntar minska behovet av röjning och (liksom i de två andra fokusområdena) öka den biologiska mångfalden. Detta främjar inte bara pollinerare och inhemska, ibland rödlistade, blomster, utan minskar också kostnaden både i pengar och människors tid. Dessutom kan köttet tas tillvara, och ingå i den lokala livsmedelsförsörjningen. Ett givande och trevligt studiebesök som dessutom gav utsikt över de vackra omgivningarna.

Utsikt uppifrån Gårdtjärnsberget. Foto: Lena Åkerlind.

Text: Lena Åkerlind

Nästa partnermöte kommer att hållas i Friesland i Nederländerna i september.

GIRA ordnar en skrivartävling

Under våren och tidig sommar har vi även från den svenska sidan också arbetat med en del annat.

Till exempel har vi nu fått till stånd en skrivartävling.

Denna tävling kommer äga rum under hösten 2022 och vänder sig till avgångsklasserna i gymnasiet. GIRA har här etablerat ett samarbete med Länsstyrelsen Gävleborg och länets samtliga tidningar, det vill säga Hudiksvalls Tidning, Ljusdals-Posten, Söderhamns-Kuriren och Ljusnan i Hälsingland. I Gästrikland rör det sig om Gävle Dagblad och Arbetarbladet.

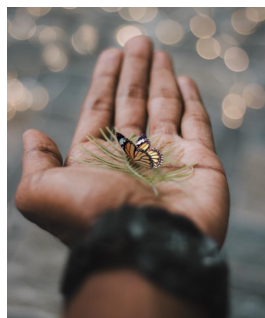
Tävlingen kallas *”Unga gröna visioner”* och temat och uppmaningen är *”Skriv för klimatet”*.

Vi riktar oss till länets alla gymnasieskolor och uppmanar eleverna att skriva en text, dikt, låttext eller liknande.

De tre bästa förslagen utses sen av en jury och kommer att publiceras i tidningarna i december.

Så vi uppmanar alla som har en avgångselev i närheten att be den sätta sig ned och författa ett stycke!

Flera av våra partnerländer är också intresserade att göra något liknande hemmavid.

Gymnasieungdom i Gävleborg –

Skriv för klimatet!

Du är inbjuden till skrivartävlingen
”Unga Gröna Visioner”

för att bidra med dina tankar om framtiden

”Skrivartävlingen för dig som går i gymnasiet i Gävleborgs län med visioner om hur en hållbar framtid kan formas och/eller hur den kan se ut. Vi vänder oss till alla elever i avgångsklasserna i länets gymnasieskolor.

Uppgiften är att skiva en text på *max 7 000 tecken, inklusive blanksteg*, med din vision om hur framtiden kan bli hållbar, både miljö/klimatmässigt men också socialt och ekonomiskt.

Texten ska beskriva dina egna tankar – *_idéer om vad som uppnåtts fram till omkring år 2050 och vad det betytt för medborgarna i hela Europa eller kanske bara Sverige.*

Texterna kan vara skrivna i vilken form som helst och ska bedömas både utifrån litterärt, miljömässigt och samhällsinriktat innehåll. Det kan vara alltifrån en dikt till en kortare novell eller en musikttext och handla om såväl innovationer som politiska beslut eller människors levnadssätt. Vår idé är att lyfta fram och ta vara på idéer från dagens ungdomar för att skapa en bra framtid för morgondagens unga.

Tävlingen pågår 15 augusti - 15 november 2022 och bedömning görs sedan för att utdelning av priser ska göras vid en aktivitet vi kommer att anordna i samband med Nobeldagen 10/12.

Vinnande text/er kommer att publiceras i länets lokaltidningar.

Första priset är ett stipendium på 10 000 kr, andra och tredje pris ett stipendium på 5 000 kr vardera.

Pristagare utses av arrangörerna Europahuset Gävleborg, Länsstyrelsen Gävleborg och representant för länets lokaltidningar.

De texter som skickas in ska kunna användas fritt av Europahuset Gävleborg och vi kanske också låter texterna tryckas upp i en bok eller ett häfte beroende på hur mycket som kommer in och kvalitén på detta.

Alla bidrag ska skickas med e-post till swe@europahuset.se senast den 15/11 2022. Mer info finns på www.europahuset.se.”